

CARTOGRAFIEREA POTENȚIALULUI RESURSELOR NATURALE DE STAT DIN UCRAINA, CA PREMISĂ A DEZVOLTĂRII SOCIAL-ECONOMICE ECHILIBRATE

Valeriu RUDENKO, Eleonora CALMUȚCAIA., Vasile DJAMAN

Cuvinte cheie: potențialul resurselor naturale, sistemul cartografic, utilizarea terenurilor și probleme de mediu.
Key words: natural resource's potential, mapping system, land utilization and environmental pbs.

Mapping of the Structural Resources Potential in The Ukraine – Premises of Social-Economic Development. One of the ways in which geography contributes to the economic development of Ukraine is elaborating a maps system which must contain the results of natural resources potential's evaluation.

This work is in the hands of specialists from Department of Economic Geography-State University „I. Fedkovič” of Cernautzi, and will be materialised in the form of an atlas – „*The Atlas of natural resources potential's evaluation in Ukraine*” This atlas will contain 180 maps and will be structured as follows:

chapter 1: the theoretical and scientific base, the sources of the map-drawing study of natural resources in Ukraine;

chapter 2: evaluation and mapping of natural resources' potential;

chapter 3: the compositional structure of natural resources;

chapter 4: indexes of natural resources' potential's geographical variety;

chapter 5: percentage of natural resources related to the population;

chapter 6: the territorial variety of specific indexes of the natural resources' potential's efficiency.

In conclusion, the atlas is important because the atlas can serve as a reference point to the economic-financial evolution, also its significance for the structure of natural resources and its implications in time and space, for capitalization level of land utilization. It permits a retrospective analysis, a long-term one, on the exhaustion of anthropic impact on resources, land, ecological status and environmental problems, studies on environment– society interaction dynamic-recommendations and concrete measures for optimisation of socio-geosystemic processes and phenomena.

Una din cele mai importante contribuții ale științei geografice în actuala dezvoltare economică a Ucrainei este elaborarea unui sistem de hărți ce vor reda/evolua potențialul resurselor naturale (PRM) din republică, hărți ce vor permite, pe de o parte, familiarizarea publicului larg cu potențialul resurselor naturale, iar pe de altă parte, s-ar constitui ca bază a unui studiu mai aprofundat asupra diferențierii teritoriale a forțelor/resurselor/naturale de producție ale republicii.

Ca primă etapă s-a trecut la elaborarea unui mic “Atlas al evaluării potențialului resurselor naturale din Ucraina”, atlas uzual și cu caracter instructiv și științifico-informativ, ce va conține circa 180 de hărți a teritoriului, precum și zonelor și regiunilor. Actualmente acest atlas se află în lucru la catedra de geografie economică a Universității de stat “Iu. Fedkovič” din Cernăuți.

Atlasul va avea 6 capitole. Primul capitol va cuprinde baza teoretică și metodico-științifică, sursele informative ale studiului cartografic al PRN din Ucraina. Cel de al doilea capitol este consacrat cartografierii procentuale evaluative a PRN din Ucraina. Capitolul trei cuprinde structura compozițională a PRN. În capitolul patru sunt analizați indicii diversității d.p.d.v. geografic al PRN. Penultimul capitol relevă nivelul de asigurare a populației cu PRN, iar în ultimul capitol este cartografiată diferențierea teritorială a indicilor specifici ai randamentului PRN din Ucraina. Hărțile teritoriului sunt executate la scara 1:8000000, cele ale zonelor economico-naturale – la scara 1:4000000, 1:3000000, 1:2500000, iar ale Republicii Crimeea și regiunilor – la scara 1:2500000 și 1:1500000.

Baza atlasului o constituie evaluarea economico-ecologică a PRN și cartografierea acesteia (fig.1), fapt care ne obligă să menționăm particularitățile cele mai importante a acestei evaluări ca metodă de studiu geografic. În primul rând, evaluarea economico-ecologică este una din cele mai importante etape inițiale ale creșterii PRN. Deși metodele analizei de sistem și structură,

modelarea cartografică, raionarea resurselor naturale, pronosticarea, etc., sunt independente d.p.d.r. științific, eficiența aplicării acestora crește în mare măsură datorită evaluării anticipate a PRN d.p.d.r. economico-ecologic. Evaluarea PRN permite cuantificarea cantitativă și calitativă a valorilor de întrebuințare a diferitelor resurse naturale, atât în aspect tipologic, cât și teritorial, constituind și o premiză pentru analiza acestora în timp.

În al doilea rând, evaluarea economico-ecologică presupune înainte de toate și o expresie valorică a parametrilor cantitativi și calitativi ai resurselor naturale. În pofida instabilității actuale a economiei țării, a sistemului ei financiar, creșterii prețurilor, soluționarea problemelor se va efectua prin creerea unui mecanism al convertibilității grivnei în relație cu valuta forte. Creșterea multiplă a prețurilor curente începând cu aprilie 1991, pierderea din această cauză a punctelor de referință privitoare la determinarea valorii PRN nu poate fi cauza pentru o atitudine superficială față de experiența de muncă la evaluarea resurselor, acumulată în țara noastră de-a lungul anilor și având o bază valorică financiar-monetară. Prețurile de cadastru la resursele naturale și producția obținută din exploatarea lor, prețuri prevăzute pe cincinalul precedent, nu se intervād a fi utilizate nici în viitor în sistemul de formare a prețurilor la resurse. În viitor ele vor fi expresia valorii de întrebuințare a resurselor naturale de către întreprinderile ce funcționează în condiții nu „satisfăcătoare”, ci „mai rele”.

Pentru a compara PRN din Ucraina cu cel din alte țări se pot utiliza ca termen de comparație prețurile mondiale ale resurselor naturale și materiilor prime obținute, prețuri stabilite în ultimul timp.

În al treilea rând, trebuie să subliniem, că între evaluarea economico-ecologică a PRN și evaluarea economică a utilizării lui există o legătură reciprocă strânsă. Esența acestei legături constă în următoarele:

Evaluarea economico-ecologică a potențialului resurselor naturale ca expresie a valorii lui sociale de întrebuințare pornește de la cheltuielile sociale necesare fabricării anumitor produse, ori prestării unor servicii, de către întreprinderi specializate, care în pofida unor cheltuieli mari de producție, satisfac nevoile sociale existente. Pe baza producției acestor întreprinderi se calculează prețurile de cadastru la resursele naturale.

Evaluarea mai presupune determinarea randamentului forțelor naturale de producție în aspect tipologic, care de asemenea nu se bazează pe indicii obținuți în ultimii 5-7 ani în ramurile ce țin de exploatarea resurselor naturale. Pentru a evita influența factorilor subiectivi asupra evaluării se aplică diverse procedee metodice (ca de exemplu: metoda selecției tipurilor, analiza corelativă-regresivă pe baza unei multitudini de date ale întreprinderilor, etc). Totuși, nivelul general al randamentului resurselor naturale în acest caz se determină pe baza volumului de producție obținut, fie că e vorba de recolta la hectar în agricultură, fie că se are în vedere randamentul pădurilor plantate sau a teritoriilor însămânțate cu plante melifere. Până în prezent nu au fost puse în practică propunerile unor savanți de a „purifica” evaluarea economico-ecologică a resurselor naturale de influență a condițiilor de gospodărire în ramurile ce țin de folosirea naturii. Propunerile au un suport obiectiv, susținute de elaborarea unui plan optim al economiei naționale și separarea din randamentul economic al resurselor a componentei lui naturale și obținerea astfel a evaluării „pure” a PRN.

Astfel, evaluarea economico-ecologică a PRN și estimarea exploatării lui sunt noțiuni de același ordin. Diferența între ele constă în aceea că evaluarea este o noțiune mai generală (stabilită ca mărime medie anuală în prețuri speciale de cadastru), pe când estimarea poate caracteriza eficiența falorificării PRN în diferiți ani, aplicându-se prețurile în vigoare.

În al patrulea rând, spre deosebire de evaluările economico-ecologice pe componente ale resurselor naturale, aplicate pe larg în ramurile de utilizare a resurselor naturale, evaluări ce caracterizează comparativ valoarea lor diferențiată prin indici relativi particulari, evaluarea economico-ecologică a PRN este expresia valorică integrală a prețului resurselor naturale, înglobând particularitățile ecologice și social-geografice ale dezvoltării lor. Metoda de indexare a

mărimii PRN, elaborată până la ora actuală, permite compararea ei cu estimările altor componente ai potențialului total de resurse și în condițiile economice actuale deosebit de complicate.

După cum se observă din rezultatele evaluării PRN (fig.1), se evidențiază clar legitatea acestuia: dezvoltarea lui pe direcția nord și nord-vest spre sud și sud-est, fapt reflectat și în sporirea randamentului resurselor minerale, funciare și naturale de recreere pe aceeași direcție.

Structura compozițională a PRN caracterizează relațiile intra și interspecifice dintre resurselor naturale dintr-o anumită zonă, ca o consecință a proceselor naturale și influenței factorilor economici și sociali. Structura compozițională a PRN din zone, regiuni și raioane administrative este prezentată prin cartodiagrame, care caracterizează interpătrunderile teritoriale de bază a resurselor naturale formate în zona respectivă; pe hărțile regionale este reprezentată prin metoda izoliniilor ponderea a două tipuri de resurse naturale d.p.d.r. structural (vezi, de exemplu, fig.2).

Specific pentru modelele cartografice ale asigurării populației cu PRN global sau integral este nivelul calitativ nou al generalizării informației inițiale de apreciere a resurselor (cap.4. „Atlasul”, fig.3).

Asigurarea populației regiunilor și raioanelor administrative ale Ucrainei cu PRN, general sau anumite tipuri de resurse, este calculată prin raportarea mărimii acestora la numărul total al locuitorilor regiunii, raionului etc. Aceasta este una din cele mai importante caracteristici ale resurselor din zonă, reflectând clar perspectivele acestora.

Partea finală a atlasului evaluării PRN prezintă metodele cartografice ale diferențierii teritoriale a randamentului (fig.4). Resursele minerale, hidrologice, faunistice, naturale de recreere cât și PRN în ansamblul său sunt determinate ca un raport între mărimea PRN și suprafața totală a raionului sau regiunii.

În încheiere trebuie menționat faptul că o astfel de cartografiere a PRN din teritoriile de nivel taxonomic divers (local și zonal) servește drept punct de plecare în exploatarea sa, deoarece reflectă vizual și diferențiat evaluarea sa financiară, cât și structura resurselor. Concomitent, cartografierea primară a PRN servește drept bază principală pentru aprecierea nivelului valorificării și eficienței utilizării teritoriilor, permite efectuarea unei analize retrospective și determinarea nivelului epuizării resurselor naturale, solicitării antropogene, precum și starea ecologică de ansamblu și condițiile de viață ale populației în particular. Această informație poate fi obținută prin compararea hărților tematice speciale (în primul rând a celor social-economice) cu hărțile PRN inițial al teritoriilor respective. În ultima analiză, astfel poate fi studiată dinamica interacțiunii dintre natură și societate, pot fi descoperite locurile vulnerabile și elaborate recomandări concrete în vederea optimizării acestor procese complicate ale sistemului „natura – populația – economia – natura”.

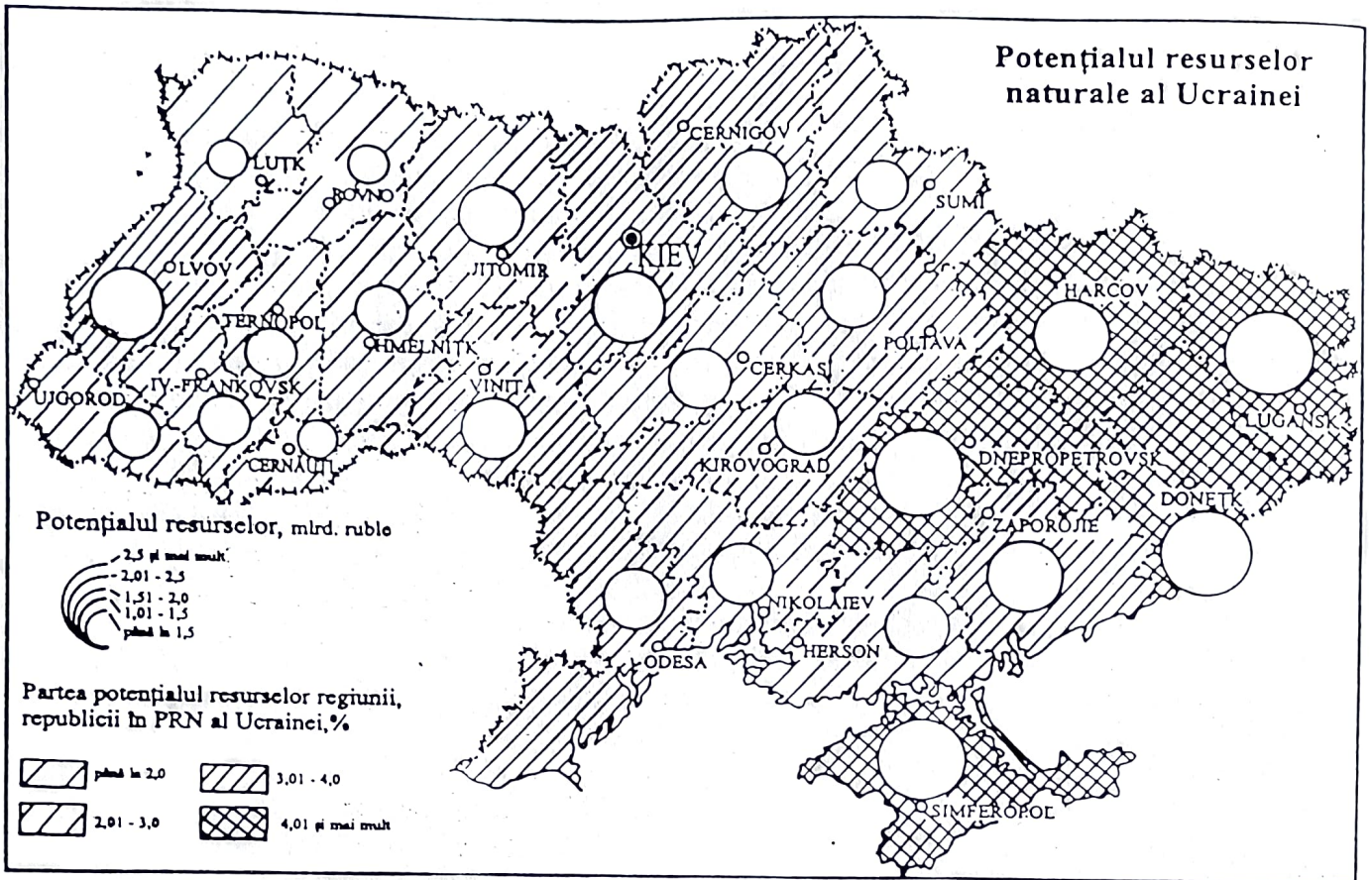

Fig. 1. Potențialul resurselor naturale al Ucrainei

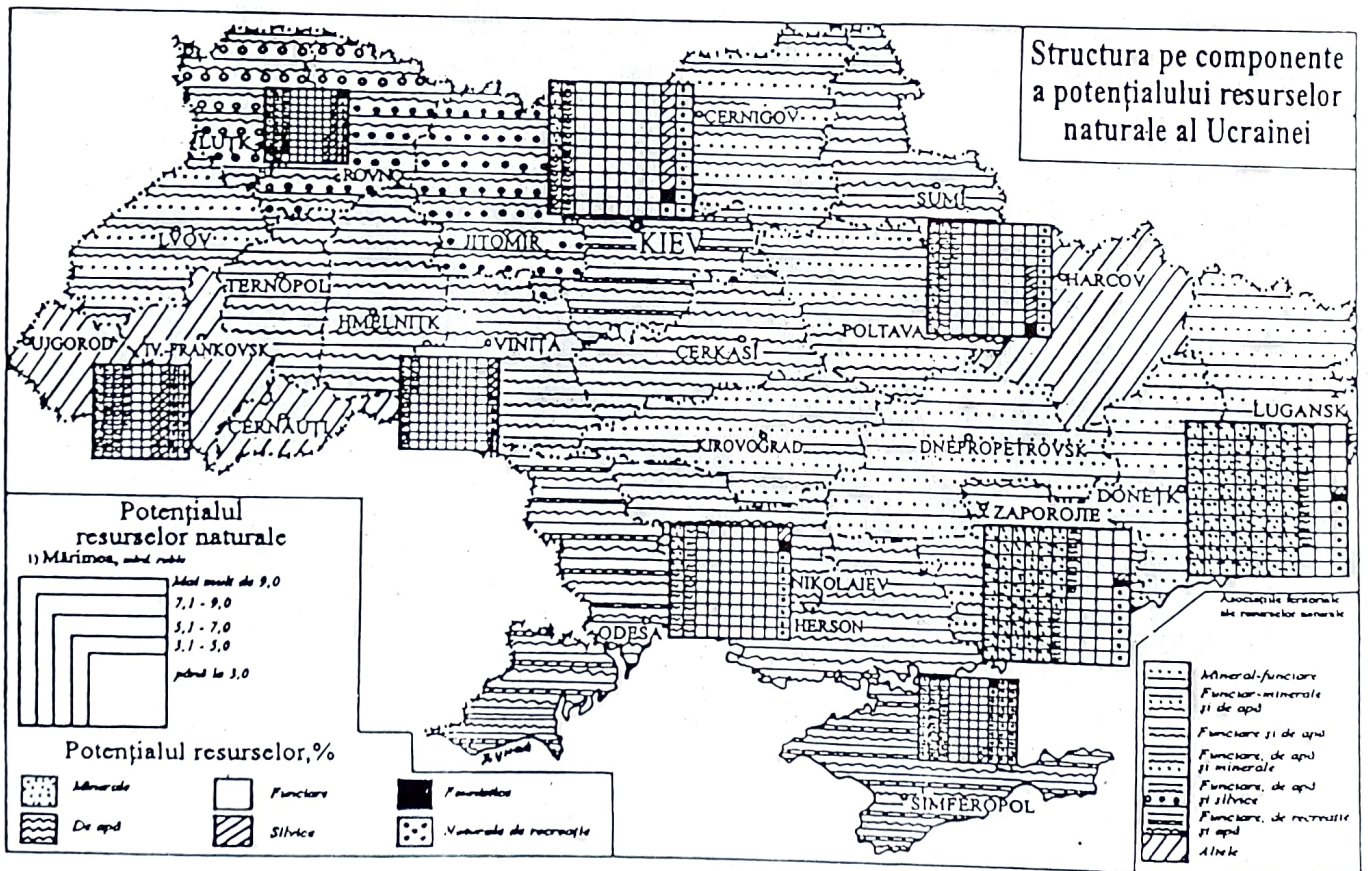

Fig. 2. Structura pe componente a Potențialului resurselor naturale al ucrainei

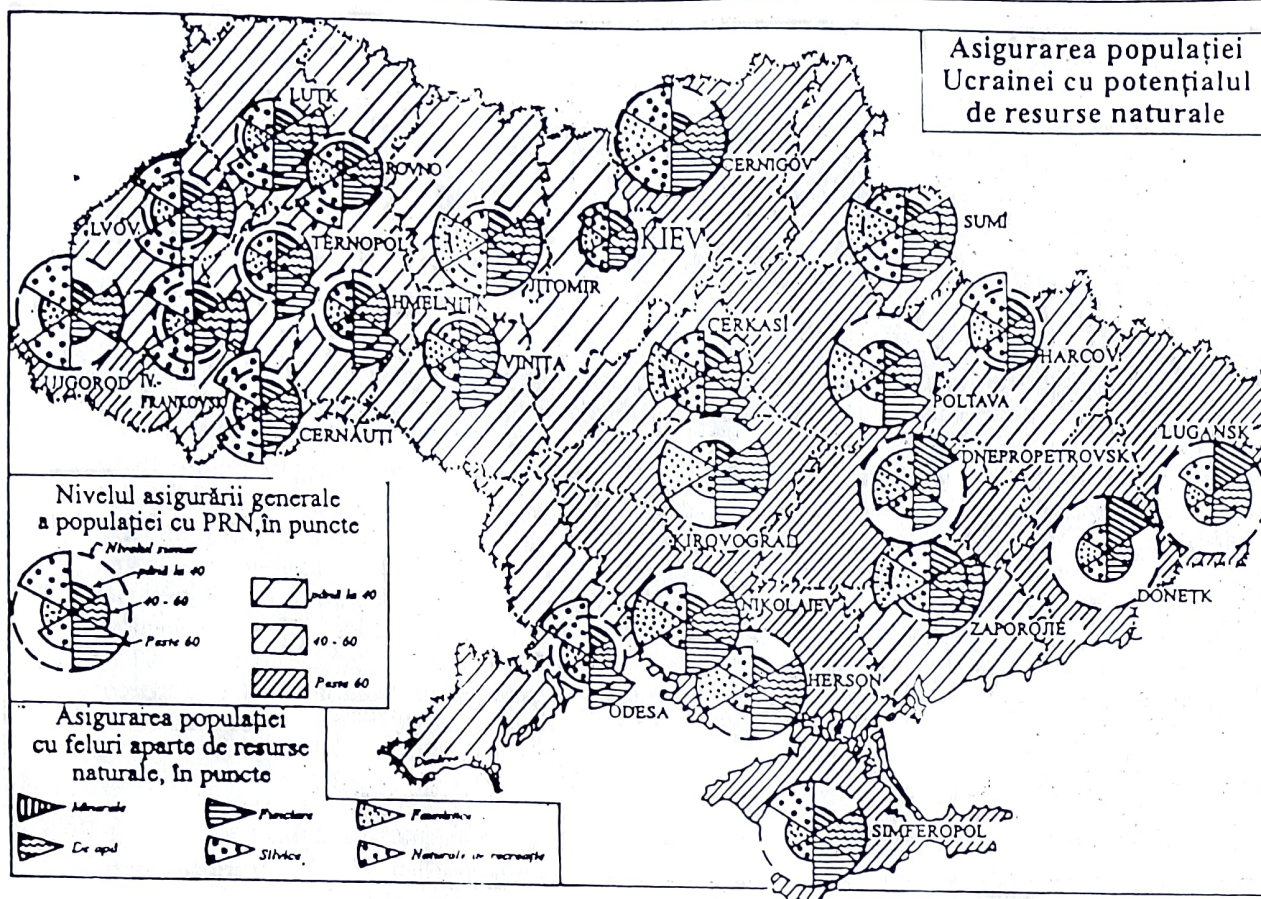

Fig.3. Asigurarea populației Ucrainei cu potențialul de resurse naturale

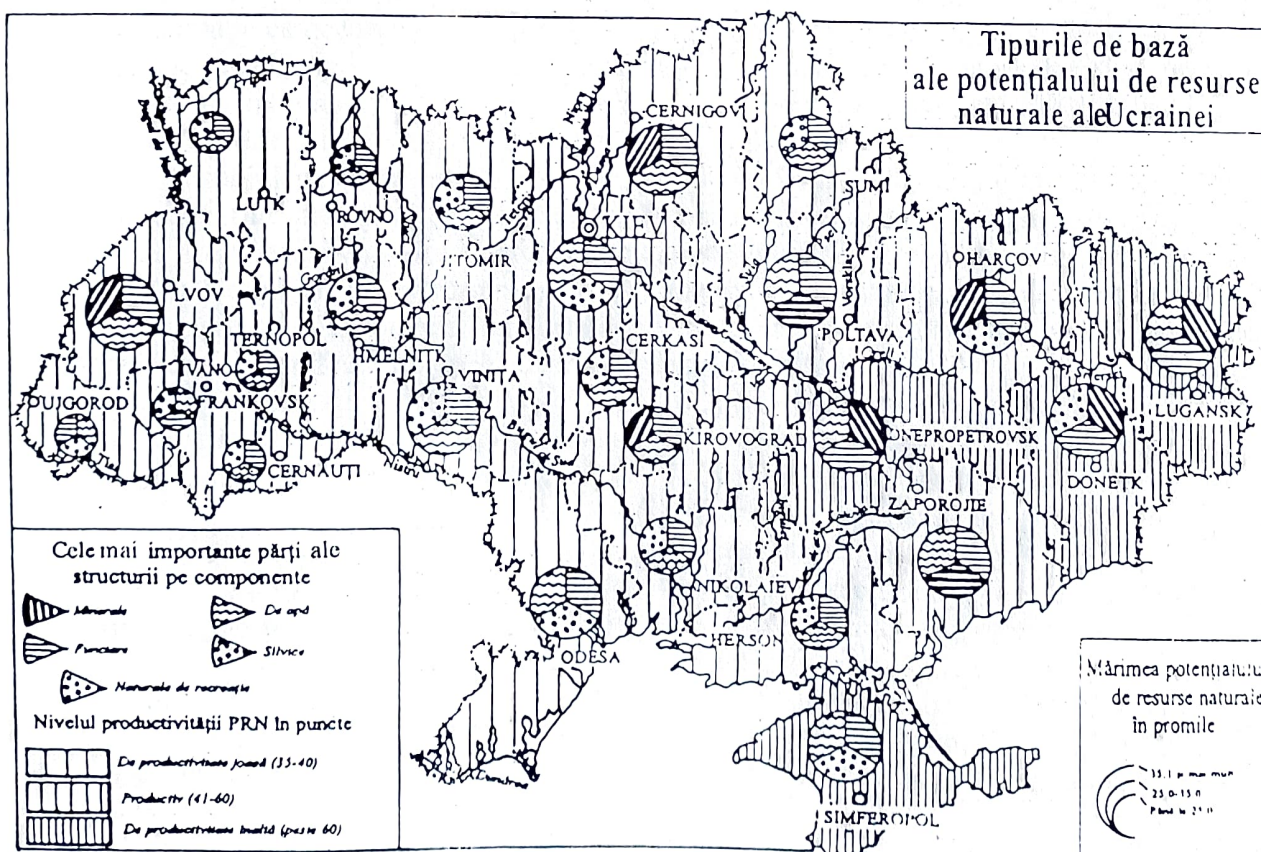

Fig.4. Tipurile de bază ale potențialului de resurse naturale ale Ucrainei